

มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542¹

ตรีศุภณ์ บุตรี²

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดในการควบคุมการประกอบวิชาชีพ และเหตุผลความจำเป็นที่รัฐธรรมนุญยอมให้มีการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพหรือควบคุมการประกอบวิชาชีพ โดยการกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้เพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยสาธารณะ หากฝ่าฝืนประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสภาวิศวกรจะมีโทษทางอาญาซึ่งจะต้องตีความโดยเคร่งครัด โดยยึดหลักว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” รวมถึงการควบคุมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากสังคม และเพื่อผดุงเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ยังมีความไม่ชัดเจน รวมถึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจหรือวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิศวกร มาตรา 45 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนพร้อมจะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมสาขาใด

เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตในสาขานั้นจากสภาวิศวกร การพร้อมจะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามมาตรานี้มีความหมายว่าอย่างไร จะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขานั้น รวมถึงสถานะของใบอนุญาตฯ เป็นอย่างไร โดยบทมาตรานี้ไม่ได้ระบุกรณีใบอนุญาตฯ ขาดต่ออายุ

เนื่องจากไม่ชำระค่าธรรมเนียมค่าต่ออายุใบอนุญาตฯ ตามที่กฎหมายกำหนดให้มีความชัดเจนดังเช่นพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 ที่ห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งฟ้อง คำให้การ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จรัส เถิงวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และรองศาสตราจารย์จุฬารัตน์ทองสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกา คำร้อง หรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น เนื่องจากเมื่อพิจารณามาตรา 45 ถูกบัญญัติอยู่ในหมวดควบคุมการประกอบวิชาชีพ มีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการควบคุมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงมีวัตถุประสงค์ให้เฉพาะผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่ถูกต้องและสถานะใบอนุญาตที่สมบูรณ์เท่านั้นที่จะสามารถประกอบวิชาชีพดังกล่าวได้

ปัญหาที่สองการกำหนดคุณสมบัติผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ประเภทนิติบุคคลกำหนดสัดส่วนของบุคคลธรรมดาผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วน กรรมการของบริษัท หรือสมาชิกในคณะผู้บริหารของนิติบุคคล จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน กรรมการผู้จัดการของบริษัท หรือผู้มีอำนาจบริหาร แต่ผู้เดียวของนิติบุคคลเป็นผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ทำให้นิติบุคคลมีข้อจำกัดในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทนิติบุคคลให้ถูกต้องตามกฎหมาย การกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อสภาพเศรษฐกิจ วิชาการด้านเทคโนโลยี หรือจัดตั้งธุรกิจในปัจจุบันทำให้มีการฝ่าฝืนประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากสภาวิศวกร

ปัญหาที่สามมาตรา 51 กำหนดให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายหรือพบการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรมของผู้ได้รับใบอนุญาตมีสิทธิกล่าวหาผู้ได้รับใบอนุญาตผู้นั้นโดยทำเรื่องยื่นต่อสภาวิศวกร สิทธิการกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง หรือสิทธิการกล่าวโทษตามวรรคสองสิ้นสุดลงเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้กล่าวโทษรู้เรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมดังกล่าวและรู้ตัวผู้ประพฤติผิด ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาสิ้นสุดการกล่าวหาการประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรมไว้ ยิ่งเวลาผ่านไปนานเท่าใดความทรงจำและความแม่นยำในเหตุการณ์ ความคงอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุย่อมเสื่อมสลายไปตามระยะเวลา ประกอบกับงานในวิชาชีพวิศวกรรมที่ร้องเรียนจรรยาบรรณส่วนมาก เป็นเรื่องของการก่อสร้างแล้วควบคุมงานตามสัญญาจ้างก่อสร้าง ซึ่งหากไม่กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่องานที่รับทำอย่างไม่จำกัดเวลา

ปัญหาที่สี่การกำหนดให้การถอนเรื่องการกล่าวหาหรือกล่าวโทษจรรยาบรรณที่ได้ยื่นไว้แล้วนั้นไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ แม้ในกรณีที่เป็นการก่อสร้างที่ไม่ใช่โครงการขนาดใหญ่ เช่น บ้านพักอาศัย และไม่มีความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ของบุคคลใด หรือในกรณีที่แท้จริงแล้วเป็นเรื่องของการรับเหมา หรือผิดสัญญาทางแพ่ง โดยคู่กรณีได้มีการตกลงหรือมีการประนีประนอมยอมความกันในศาลยุติธรรมแล้วก็ตาม สภาวิศวกรก็จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าวต่อไปจนกว่าคณะกรรมการจรรยาบรรณจะได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวเนื่องจากกฎหมายบัญญัติการถอนเรื่องร้องเรียนไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการ ซึ่งในการพิจารณาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรมต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ต้องรับฟังข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านจากผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา เอกสารหลักฐาน และ

พยานบุคคล จึงใช้ระยะเวลาในการพิจารณาพอสมควร ส่งผลให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคู่กรณี และเกิดผลกระทบจำนวนคดีที่อยู่ระหว่างรอการพิจารณา

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. ควรมีการแก้ไขมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยให้เพิ่มข้อความว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนพร้อมจะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมสาขาใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตในสาขานั้นจากสภาวิศวกร และห้ามผู้ซึ่งขาดต่ออายุใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่กฎกระทรวงกำหนดสาขาวิชาชีพวิศวกรรมและวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมกำหนด”

2. ควรมีการแก้ไขคุณสมบัติบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาตให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยแก้ไขสัดส่วนผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยแก้ไขมาตรา 49 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ว่า “ผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นนิติบุคคล ไม่ว่าเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีทุนเป็นของคนต่างด้าวจำนวนเท่าใด ต้องมีสำนักงานใหญ่หรือสาขาที่ประกอบกิจการหรือให้บริการวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในราชอาณาจักร และมีผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วน กรรมการของบริษัท หรือสมาชิกในคณะผู้บริหารของห้างหุ้นส่วนบริษัท จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งคนเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต หรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน กรรมการผู้จัดการ หรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแต่ผู้เดียวของห้างหุ้นส่วนบริษัท เป็นผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้”

3. ควรมีการแก้ไขปัญหากรอบระยะเวลาการใช้สิทธิร้องเรียนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความรับผิดชอบในการชำรุดบกพร่องของอาคารตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 600 โดยแก้ไขมาตรา 51 วรรคสามว่า “สิทธิการกล่าวหาตามวรรคหนึ่งหรือสิทธิการกล่าวโทษตามวรรคสองสิ้นสุดลงเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้กล่าวโทษรู้เรื่องการประทุพผิตจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ดังกล่าวและรู้ตัวผู้ประทุพผิต หรือเมื่อพ้นห้าปีนับแต่วันที่มีการประทุพผิตจรรยาบรรณนั้น”

4. ควรมีการจัดประเภทลักษณะของเรื่องร้องเรียนให้สามารถดำเนินการถอนเรื่องได้ตามความประสงค์ของคู่กรณี โดยให้เพิ่มข้อความว่า “การถอนเรื่องการกล่าวหาหรือการกล่าวโทษที่ได้ยื่นไว้แล้วนั้น ไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีที่เป็นความเสียหายเล็กน้อยไม่กระทบต่อความปลอดภัย และผู้กล่าวหาไม่มีความประสงค์ถอนเรื่องการกล่าวหาต่อสภาวิศวกร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจรรยาบรรณ”

เอกสารอ้างอิง

อรรถ อินทศักดิ์ “ปัญหาทางกฎหมายขององค์กรวิชาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีสภาวิศวกร” วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549

พุง อู่กลิ่น “ปัญหาการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทย” วิทยานพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543

พรทวิ หนูพรหม “ความรับผิดชอบและเมตตาต่อบุคคลภายนอกกรณีการประกอบวิชาชีพผลิตผลในการก่อสร้างอาคาร: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรโยธาและสถาปนิก” วิทยานพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555